

גוש קטיף - אדם, בית ומקום

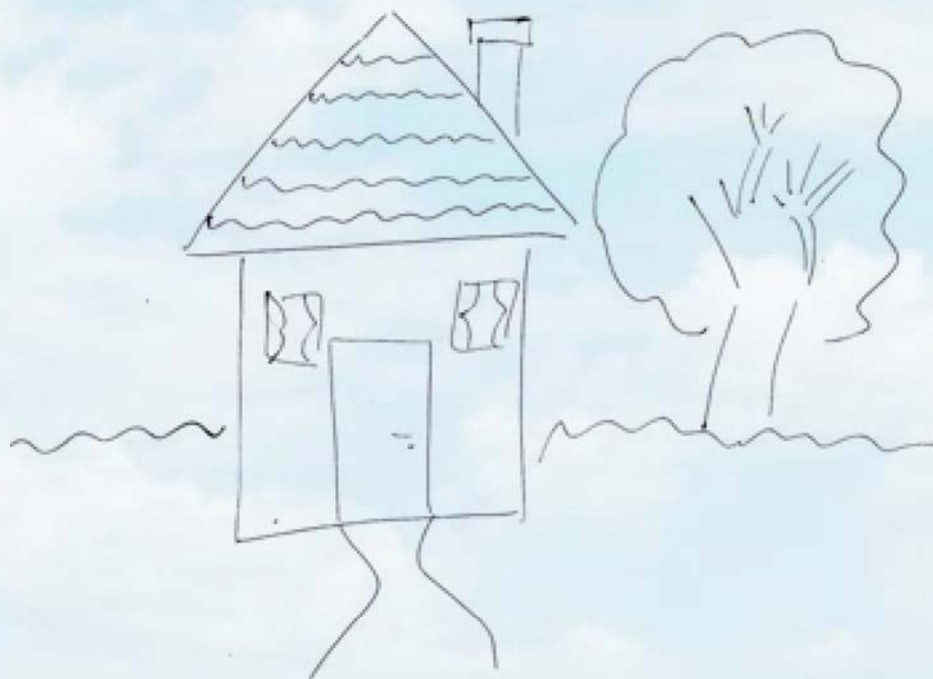
שיעור לכיתות ד-ו

תמצית:

נבחן את הקשר בין אדם לביתו ובין אדם לסביבתו. נגלה אם יש השפעה למקום המגורים על האדם, ואם הבית והסביבה שבהם אנחנו חיים, משפיעים עלינו.

פתיחה:

נבקש מתנדב שיצייר בית על הלוח. (סביר להניח שהוא יצייר "בית" מוכר לכולנו). נסיק בשיתוף התלמידים שהבית המצויר הוא סמל, כלומר כשאנחנו רואים מרובע ועליו משולש, אנחנו מיד מבינים שהכוונה היא לבית אף שיש סוגים רבים של בתים הנראים שונה לגמרי מהסמל המצויר.

עבודה בקבוצות

נחלק את תלמידי הכיתה ל-7 קבוצות (אפשר גם פחות). כל קבוצה תקבל ציור של בית ומשימה לתארו. המשימה תלווה בשאלות מנחות ובבקשה להעניק שם לציור.

לציורי הבתים לחצו כאן

לאחר העבודה הקבוצתית נזמין את הקבוצות השונות להציג את התמונות שלהם בכיתה ואת השם שהם הציעו לציור. חברי הקבוצה (או נציג של הקבוצה) יסבירו מדוע בחרו בשם זה, יתארו את הציור וידגישו את הפרטים שהם הבחינו בהם בעבודה המשותפת. נוודא שהתיאור יכלול גם התייחסות לסביבה ולרקע של הבית, ונשאל על הקשר בין הבית לסביבה. נשאל על התחושות שעלו מהתבוננות בציור, ונכתוב סביב הבית שצויר על הלוח בפתיחה, את המילים (החיוביות) שיעלו התלמידים, כגון: יציבות, ביטחון, פרטיות, הגנה, קורת גג, נעים, נוח, משפחה, שקט, רק שלי, אהבה, להיות ביחד, כיף. (במקרה שיעלו מילים טעונות או שליליות, חשוב לתת להן מקום מצד אחד, אך חשוב לציין מצד שני כי לא לכולם בהכרח מילים אלה רלוונטיות).

נסכם

ראינו בתים שונים ולכל אחד תחושות שונות בקשר לבית: הבית מזכיר לו משהו, מעורר זיכרונות ורגשות (לפעמים חיוביים אך יכולים להיות גם שליליים). יש דברים משותפים בין הבתים, ויש דברים שונים. ראינו גם שרוב הבתים מצוירים על רקע וסביבה. (אפשר לפרט: בית בודד ליד נחל, בית מוקף בבתים אחרים, ברחוב סואן ועוד) יש בתים המשתלבים במקום שבו הם נמצאים, ויש בתים הנראים כאילו לקוחים ממקום אחר. ננסה להבין ביחד אם יש קשר בין האופן שבו אדם מרגיש כלפי ביתו שלו לבין תחושתו כלפי הסביבה.

התבוננות בסרטון:

משימת צפיה:
נצפה בתמר מספרת על הבית שלה ומתארת את המקום ואת הסביבה שבהם היא גרה עם משפחתה.

מצ"ב דף צפייה

ננחה את התלמידים לצפות בסרטון ובסיומו למלא את דף הצפייה המלווה. כדאי לעבור על השאלות לפני הסרטון. מומלץ גם לצפות בסרטון פעמיים. בפעם השנייה יוכלו התלמידים לענות על השאלות בסיום ההקרנה או לבהפסקות קצרות באמצע ההקרנה כדי לענות על חלק מהשאלות.

גוש קטיף סיפור אנושי

דף צפייה

החיים בגוש קטיף ליד הים

הקשיבו לסיפור, לתיאורים ולזכרונות ושימו לב לקול, לקצב ולדרך שהדמות מדברת
תוכלו תוך כדי צפייה לצייר במלבן למטה תחושות ורגשות שעלו לכם.

על הדמות שמספרת

שם: _____

עיסוק: _____

היכן התגוררה: _____

מה הדמות מספרת

תיאור המקום: _____

חוויות מהמקום: _____

סיפור על השכנים ועל האנשים ליד ביתם: _____

סיימתם לצפות?

כתבו בכמה מילים על הדמות ששמעתם מספרת:

מהן התכונות שלה? | איך היא ספרה (הדרך)? | מה למדתם עליה מתוך הדברים שספרה?

בסיום המשימה נבקש לשמוע את תשובות התלמידים. בעיקר נתמקד בדמות של תמר.
שאלות שנשאל:

מה תמר מספרת? מה היא מזכירה בתיאורים שלה?
אילו חוויות וזיכרונות היא מעלה?
שמעתם את קולה של תמר ואת קצב הדיבור שלה:
האם לדעתכם יש קשר בין התיאורים של תמר **לאופן** שבו היא סיפרה עליהם?
האם לדעתכם **האופן** שבו היא סיפרה ונזכרה בדברים קשור **בדברים שבהם היא נזכרה**?
איך השפיע מקום המגורים של תמר, חוף גוש קטיף, על חיי היום יום שלה?
האם אפשר לומר שמקום המגורים של תמר, חוף גוש קטיף, חולל אצלה שינוי פנימי; גיבש חלק מהתכונות שלה? מה דעתכם? אפשר להביא דוגמה.
ראינו שהמקום שבו גרה תמר, השפיע על דמותה. נפרט את התכונות ואת הדרך שבה היא מדברת, שעלו מתשובות התלמידים: אווירה, רוגע, שלוה, סבלנות, התפעלות ועוד...
האם אתם מכירים עוד אנשים כמו תמר שמקום המגורים משפיע עליהם?

שיר:

נקרא שני בתים מהשיר "ימי בנימינה" שכתב אהוד מנור. (נראה לתלמידים את המילים של הבית הראשון והשני ושל הפזמון)
בשיר הוא מתגעגע למקום שבו הוא גר כשהיה ילד.

מה קרה לילד שדיבר אל כוכבים
שהמתיק סודות עם **סביונים** ו**שחפים**
שספר כל נמש חרש ו**בחול** נרדם -
מה קרה לו יום אחד שקם ונעלם?

אני רוצה לחזור
אל הימים הכי יפים שלי
הימים היחפים של בנימינה -
כן, אני זוכר, הכל זרם לאט,
השמש לא מיהר
אנשים אמרו שלום,
חבר היה חבר.

"היורה ירד מחר הבט בלבנה"
"איך היה יכול ה**ענבים** השנה?"
"היכנסו הערב יש ריבה **מתות** גינה",
"ובלילה תתכסו כי תהיה צינה."

נזמין את התלמידים לעבודה עם מילות השיר:

- הקיפו את שם המקום שעליו המשורר מספר ואליו הוא מתגעגע.
- סמנו באדום מילים שעוזרות לנו להבין איך נראה המקום.
- בבית השני מובאים משפטים שאנשים בבנימינה אמרו זה לזה. מה אפשר ללמוד על האנשים שגרו במקום? על האווירה ששרתה במקום? על הקשר / יחסים בין השכנים? (חברות, אירוח, בית פתוח, נדיבות, התייעצות, נתינה, דאגה)
- מה בפזמון יכול ללמד אותנו עוד על האנשים ועל האווירה ב"בנימינה"?
- למה מתגעגע המשורר? נפרט יחד מתוך השיר: (מה שסימנו באדום, התכונות של אנשי המקום והאווירה) נראה שהוא מתגעגע למקום שבו הוא גר; לסביבת המגורים שלו ושל האנשים שאפפו אותו בילדותו.

דיון:

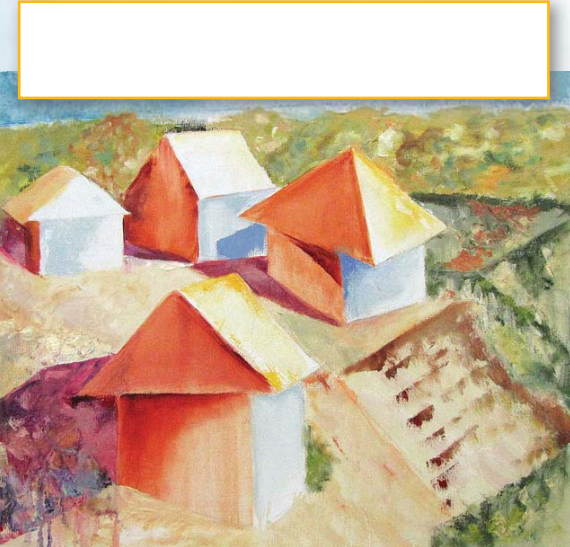
- אתם מכירים אנשים המתגעגעים לבית ילדותם? (הורים, סבא וסבתא) ומה אתכם:
- מה אתם מרגישים כלפי הבית שלכם היום וכלפי הסביבה שבה אתם גרים? האם יש מקום אחר שהרגשתם אליו קשר מיוחד? האם אתם מרגישים שהמקום שבו אתם גרים, משפיע עליכם? האם יש אולי רגעים שבהם אתם מרגישים שהמקום שבו אתם נמצאים, משפיע עליכם?

הפנמה:

- אפשרות א: נזמין את התלמידים לתאר את מקום מגוריהם ולציין מה הוא מעורר בהם וכיצד הוא משפיע עליהם (מצורף דף סיכום).
- אפשרות ב: נבקש מהתלמידים לכתוב הזמנה לטיול במקום מגוריהם. בהזמנה הם יציינו מה מיוחד במקום מגוריהם שלא ניתן למצוא במקום אחר, ולאן בטיול הם ידריכו ויוליכו את הבאים ומדוע.

ציור 1

ציור על ידי: Sultry/sulky/silly
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים **איך נראה הבית** בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה? (שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

2. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

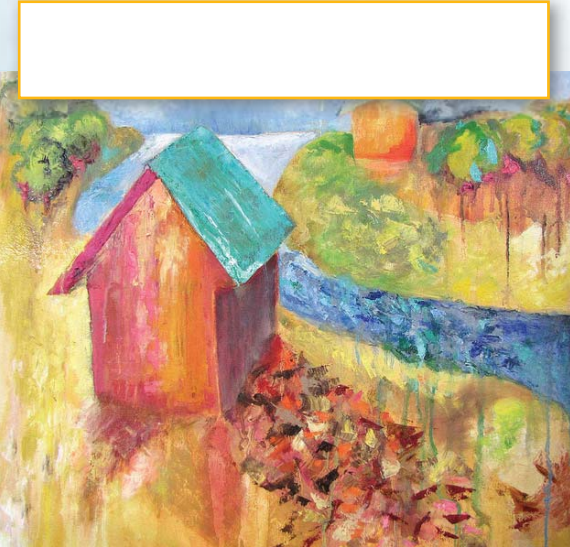
3. **חשבו:** האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם? האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה? מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם? **שתפו** את חברי הקבוצה.

4. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה? כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

5. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 2

ציור על ידי: Sultry/sulky/silly
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים **איך נראה הבית** בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את **סביבת הבית**:
(מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה?
(שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

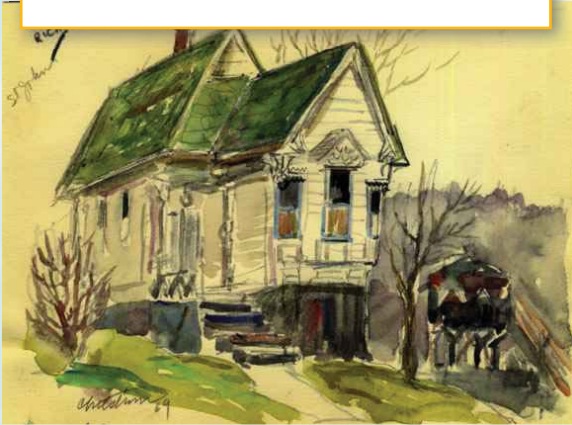
4. **חשבו**: האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם? האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה? מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם? **שתפו** את חברי הקבוצה.

5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה? כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 3

ציור על ידי: David Chilstrom
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים איך נראה הבית בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את סביבת הבית:
(מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה?
(שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

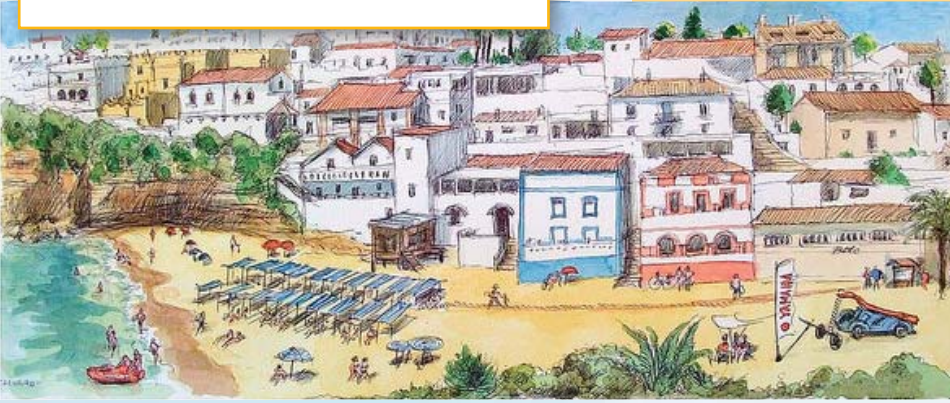
4. חשבו: האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם? האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה? מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם? שתפו את חברי הקבוצה.

5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה? כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 4

ציור על ידי: David Chilstrom
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים איך נראה הבית בתמונה: (באיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את סביבת הבית: (מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה? (שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

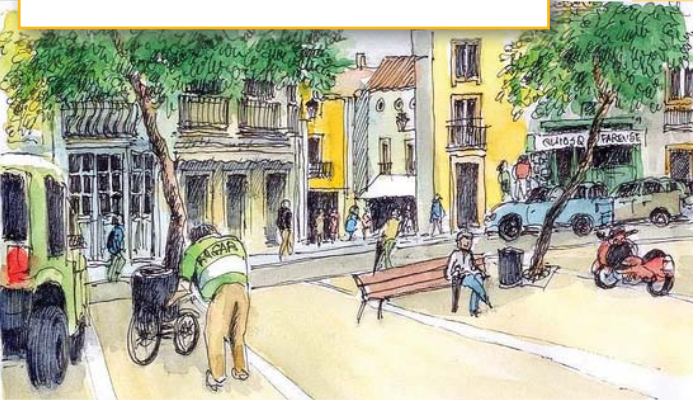
4. **חשבו:** האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם? האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה? מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם? **שתפו** את חברי הקבוצה.

5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה? כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 5

ציור על ידי: Guy MOLL
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים **איך נראה הבית** בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את **סביבת הבית**:
(מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה?
(שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

4. **חשבו**: האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם?
האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה?
מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם?
שתפו את חברי הקבוצה.

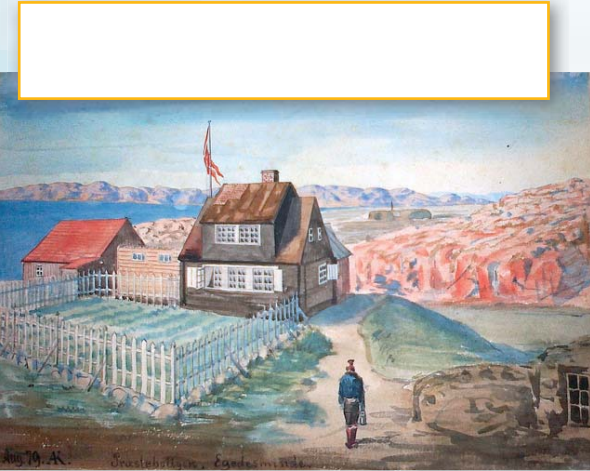
5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה?

כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 6

ציור על ידי: Nationalmuseet - National Museum of Denmark
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים **איך נראה הבית** בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את **סביבת הבית**:
(מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

—
האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה?
(שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

4. **חשבו**: האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם?
האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה?
מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם?
שתפו את חברי הקבוצה.

5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה?
כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

ציור 7

ציור על ידי: L'art au présent
התכוננו בציור וענו יחד על השאלות הבאות:

1. תארו במילים **איך נראה הבית** בתמונה:
(כאיזו צורה, באיזה צבע, האם בית אחד או יותר, היכן ממוקם, פרטים בולטים נוספים)

2. תארו את **סביבת הבית**:
(מה הרקע לבית בתמונה, אילו פרטים מופיעים מחוץ לבית)

האם הבית נראה מנותק מהסביבה בה הוא נמצא או חלק ממנה?
(שימו לב לצבעים ולאופן הצביעה)

3. איזו הרגשה עולה מתוך התכוננות בבית?

4. **חשבו**: האם אתם מרגישים שהבית הזה היה יכול להיות שלכם?

האם לדעתכם חסר משהו בבית שבתמונה?
מה הייתם משנים או מוסיפים בבית, בציור, כדי להרגיש שזה הבית שלכם?
שתפו את חברי הקבוצה.

5. התכוננתם בתמונה והיא הזכירה לכם חוויה?
כתבו אותה במחברת שלכם ושתפו את חברי הקבוצה.

6. תנו שם לציור וכתבו אותו במלבן מעל הציור.

* אפשרות נוספת לצפיה (במקום לצפות רק בדמות אחת)
לצפות ב-3 אנשים מספרים. כל קבוצה תתמקד בדמות אחרת ותספר במליאה על הדמות.

שי חמו: <https://youtu.be/Tv1kIx8M3kg>

דוד שלום: https://youtu.be/cgwMy6drv_4

תמר פולט: https://youtu.be/EO5b_VxQueE

בסיום הצפיה נשאל אם יש משהו שמשותף בין כולם? (מקום המגורים, ליד הים, תיאור החיים ליד הים, שלוה והתפעלות).

אפשר לשאול: איך יכול להיות 3 אנשים כל כך שונים: אחד מציל, אחר איש עסקים והאחרת עוסקת בחינוך, ובכל זאת יש כל כך הרבה דומה? מה השפיע עליהם?

נסכם ונאמר שהחיים ליד הים השפיעו על שלשתם באופן דומה. (עדיין לכל אחד ה"מיוחד" שלו)
(אפשר לכתוב שאלות נוספות לגבי ההשפעה של הים עליהם: איך מקום משפיע על האדם? מזמן חוויות, הוא רקע ו"מנגינה" לחיי היום-יום)